

نگاهی به استراتژی دفاع متحرک و اشغال و آزادی مهران در تیر ۱۳۶۵ در گفت‌وگو با ۲ راوی دفاع مقدس

گردان مخصوص حاج قاسم قلاویزان را فتح کرد

محسن نصری از راویان دفاع مقدس

علیرضا محمدی

از عملیات رمضان تا اوایل سال ۱۳۶۵، استراتژی ایران این بود که چهره‌های هجومی به خود گرفته و عملیات برون مرزی بزرگی چون رمضان، والفجر یک و مقدماتی، خبیر، بدر و نهایتاً والفجر ۸ را انجام دهد. در عملیات والفجر ۸ دشمن ضربه سختی خورد و فاو به تصرف رزمندگان در آمد. از این روز رنگ خطر برای بعضی‌ها به صدا در آمد و از ابتدای سال ۶۵ استراتژی دفاع متحرک را در پیش گرفتند. طی این استراتژی، عراق از لاک دفاعی خارج شده و حملات محدود اما برق آسانی را به مرزها انجام می‌داد، ضربه‌ای می‌زد و اگر می‌توانست نقطه‌ای را به اشغال درمی‌آورد. این استراتژی برای این بود که ایران دیگر نتواند جمعیت نبر و انجام دهد و عملیات بزرگی چون والفجر ۸ را به اجرا در آورد. اوج استراتژی دفاع متحرک اشغال مهران اواخر اردیبهشت ۱۳۶۵ بود که رزمندگان آن را اوایل تیرماه همین سال آزاد کردند. از این رو در گفت‌وگو با دو راوی دفاع مقدس محسن نصری و سیدمهدی حسینی به مرور شرایط آن مقطع از دفاع مقدس پرداختیم.

سیدمهدی حسینی

چرا باید به رویکرد تهاجمی عراق در سال ۶۵ دفاع متحرک اطلاق شود؟ این نام از کجایم آید؟
«دفاع متحرک» در مقابل «دفاع ایستا» قرار می‌گیرد. از سال ۶۱ تا ۶۵ سال عراق دفاع ایستایی مقابل ایران داشت. یعنی پشت خط و مواضع و مواضع خودش ایستاده و در برابر حملات ایران دفاع می‌کرد. تقریباً بخش اعظمی از تاریخ جنگ تحمیلی، نبرد رزمنده‌ها با مواضع بسیار عظیم دشمن مثل میدان مین، کانال‌ها و سپیم‌خار‌راه‌های درهم تنیده و… همین طور سربازهای اوست که دشمن در دفاع ایستا از این ابزار برای مقابله با ما استفاده می‌کرد. تا سال ۶۵ بعضی‌ها به این شکل در برابر حملات ایران دفاع می‌کردند، با شروع سال ۶۵ آنها شکل دفاع‌شان را تغییر دادند، اما هنوز کاملاً از لاک دفاعی خارج نشده بودند. یعنی‌ها صرفاً اولین سال ۶۷ و چند ماه پایانی جنگ حالت هجومی به خود گرفتند و ضد حمله‌های سنگینی انجام دادند. استراتژی دفاع متحرک به دنبال همان سیاست دفاعی عراق بود تا ایران نتواند حملات بزرگ سالانه‌اش را ادامه بدهد. از این رو به آن «دفاع» می‌گویند، واژه «متحرک» هم به دلیل تحرک عراقی‌ها در این استراتژی است که نیروهای زرهی‌شان می‌آمدند ضربه‌ای در نقطه‌ای می‌زدند و چند روز بعد عملیات محدود دیگری را در یک نقطه دیگر از مرزها انجام می‌دادند. این عملیات متحرک، سیاست دفاعی عراق را در آن مقطع تشکیل می‌داد.

استراتژی دفاع متحرک از چه زمانی خودش را در جبهه‌های جنگ نشان داد؟

قبلیش عرض کنم که استراتژی دفاع متحرک به دنبال انجام عملیات والفجر ۸ توسط ایران بود. بعد از تصرف فاو، بعضی‌ها احساس کردند باید کاری انجام دهند تا از حملات بزرگ سالانه ایران جلوگیری کنند. فاو از دست رفته و ارتباط

در بایبی آنها با خلیج فارس قطع شده بود. والفجر ۸ تا اوایل سال ۶۵ ادامه یافت تا تثبیت شود. بعد از اینکه بعضی‌ها فهمیدند تلاش‌شان برای بازپس‌گیری فاو بی‌نتیجه است، عراق از نیمه فروردین ۶۵ اولین حمله محدود خود را ذیل استراتژی دفاع متحرک انجام‌داد. شما اگر روزشمار دفاع مقدس را نگاه کنید، در ۱۵ فروردین، ۱۸ فروردین و ۲۲ فروردین، دشمن یعنی طی یک هفته، سه حمله محدود در نواحی جون، شاخ شمیران، شرفانی، میسان و… انجام می‌دهد. ضربه‌ای می‌زند و نقاط کوچکی را نیز تصرف می‌کند. انجام سه‌سعه عملیات در یک هفته، مشخص کرد که دشمن وارد فاز جدیدی شده است. سپس در اردیبهشت ماه نیز این حملات محدود ادامه پیدامی‌کند.

اواخر اردیبهشت ۶۵ مهران به تصرف مجدد دشمن در آمد، پیش از آن چه مناطقی از جبهه‌ها از سوی بعضی‌ها مورد حمله قرار گرفت؟

در چهار اردیبهشت بعضی‌ها در منطقه عمومی شمال منطقه عملیاتی قادر با استعداد یک تیپ و تعدادی از یگان‌های جیش‌الشعبی حمله و در نتیجه ارتفاعات سرسول، گردشوان و لولان سقوط کردند. دو روز بعد آنها به منطقه عمومی بصره

«دع دفاع متحرک» در مقابل «دفاع ایستا» قرار می‌گیرد. از سال ۶۱ تا سال ۶۵ عراق دفاع ایستایی مقابل ایران داشت، یعنی پشت خط و مواضع و مواضع خودش ایستاده بود و در برابر حملات ایران دفاع می‌کرد. اما با شروع سال ۶۵ آنها شکل دفاعی‌شان را تغییر داده و حملات محدودی به انجام رساندند

جزیره مجنون منطقه عملیاتی خبیر با استعداد یک لشکر حمله کردند اما نتایج‌ای نگرفتند و دفاع رزمنده‌ها آنها را متوقف کرد. همین‌طور آنها تا روز ۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۵ که به مهران حمله کردند، هرازگاهی به یک نقطه‌ای از خاک کشورمان حملات محدودی انجام می‌دادند.

بعثی‌ها چطور می‌توانستند این قدر سریع عملیاتی در نقاط مختلف مرزها انجام دهند؟

این حملات بسیار برقی آسا بودند. گفته می‌شد که دشمن با توجه به جاهه‌های خوبی که سمت خودش داشت، می‌توانست نیروی زرهی‌اش را سریع جابه‌جا کند و در عرض چند روز ضربه‌ای به یک نقطه محدود از مرزها بزند و برود. از طرف دیگر، عراق بعد از والفجر ۸ توان ارتش خود را چه به لحاظ رزمی و چه به لحاظ لجستیکی افزایش داد. آماری هست که می‌گوید بعضی‌ها تعداد کامیون‌های حمل‌کننده ماشین‌های زرهی مثل نفربر و تانک، افزایش قابل توجهی دادند و به این ترتیب کامیون‌ها سریع تانک‌ها را در جاهه‌ها جابه‌جا و هر چند روز به یک نقطه از مرز ما حمله می‌کردند.

ایران چه اقدامی مقابل این استراتژی دشمن انجام داد؟

اول اینکه بعضی‌ها می‌خواستند از عملیات بزرگ سالانه‌ما جلوگیری کنند. بنابراین ایران طرح‌ریزی عملیات بزرگ بعدی را که کربلای ۴ و سپس کربلای ۵ بود دنبال کرد. دوم اینکه جبهه خودی پنج سال تمام حالت هجومی داشت، بعد از سیاست دفاع متحرک عراق، ایران تصمیم گرفت تا خطوط پدافندی خود را تقویت کند. در واقع عدو سبب خبر شده بود تا ما بعد از سال‌ها یک فکر آسانی برای تقویت خطوط دفاعی خودمان کنیم البته بعضی‌ها در استراتژی دفاع متحرک چندان هم خوب عمل نکردند. برخی از نقاطی که آنها حمله کردند مناطق خودشان بود که قبلاً از سوی ما به تصرف درآمده بود.

اما نهایتاً تصرف مهران توسط عراق، اوج سیاست دفاع متحرک دشمن بود و نمی‌شد از اشغال مجدد این شهر که اوایل جنگ از جنگ آنها آزاد شده بود، چشم‌پوشی کرد.

بله همین‌طور است. در تصرف مهران، دشمن یک نیروی عمدی‌ها را وارد منطقه کرد. دولشکر عراق در این حمله شرکت داشتند. مهران ارتفاعاتی داشت به نام قلاویزان که هر کس به آن تسلط می‌یافت، به منطقه مسلط می‌شد. عراق قلاویزان را هم گرفت و به این ترتیب به مناطق وسیعی از داخل خاک ایران مسلط شد. احتمال هم داشت که آنها در هدف بعدی به فکر تصرف شهر دهلران بیفتند. بنابراین باید دشمن یک گوشمالی حسابی می‌شد و اواورش می‌کردیم تا از سیاست دفاع متحرک دست بردارد.

و این گوشمالی همان عملیات کربلای یک بود؟

عراقی‌ها عملیاتشان را از ۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۵ آغاز کردند و تا ۲۰ روز ادامه دادند. این عملیات دیگر یک ضربه کوچک و سریع نبود بلکه ادامه‌دار بود. دشمن تا حدود ۲۰ کیلومتر به عمق خاک ما هم پیشروی کرد. تقریباً تا اواسط خرداد تک

ارتباط با ما ۸۵۴۲۶۲۶

روزشنامه جوان | شماره ۶۷۸۸

لشکر خازانه (ع) به فرماندهی حاج‌قاسم نقش مؤثری در عملیات کربلای یک داشت

محسن نصری

عملیات کربلای یک زمان کمی پس از سقوط مهران انجام گرفت. این سرعت عمل رزمنده‌ها چه دلایلی داشت؟

بعد از عملیات والفجر ۸ که طولانی‌ترین عملیات دفاع مقدس بود و بیش از ۷۰ روز طول کشید، ایران توانست مواضع خودش در فاو را تثبیت کند. با تصرف این شبه جزیره که از تباط عراق با خلیج فارس رامیسری کرد، ارتش عراق به لحاظ روحی بسیار آسیب‌خورد. در کل، والفجر ۸ توانست قدرت رزمندگان را به چلپایان نشان دهد و به خودی خود، ضربه جدی به حیثیت و سدام و ارتشش وارد کند. به همین دلیل صدام به دنبال آن بود که بتواند این شکست را جبران کند. وقتی اواخر اردیبهشت ۶۵ دشمن توانست مهران را تصرف کند، در تبلیغات خود اینطور وانمود می‌کرد که مهران مقابل فاو قرار دارد و اگر ما توانستیم فاو را بگیریم، آنها هم مهران را گرفته‌اند. البته مهران از مرز فاصله چندانی نداشت و تصرف مجدد آن توسط دشمن چندان کاری شاق نبود، فاو در ساحل یک رودخانه خوشان بود و رزمندگان در یک عملیات بسیار مهم و حیاتی آن را تصرف کردند. چون به لحاظ علم نظامی، عبور یگان‌ها از یک رودخانه عظیم کار ساده‌ای نیست و تصرف فاو به هیچ‌عنوان

آنها ادامه یافت. بعد‌عطف ۲۵ روز ایران عملیات کربلای ۵ را طرح‌ریزی کرد و به اجرا گذاشت. یعنی مهران نهایتاً یک ماه و چند روز در اشغال دشمن باقی ماند و سپس از سوی رزمنده‌ها آزاد شد.

پایان دفاع متحرک را باید بعد از عملیات کربلای یک بدانیم؟

در کربلای یک که عراق ضربه سختی خورد و بعد هم که ایران

نگاه

کربلای یک در یک نگاه

منطقه عملیات «کربلای یک» محدوده شهر مهران بود که از شمال به تپه‌های «تمکلان کوچک» که، از شرق در امتداد خط پدافندی یگان‌های لشکر ۸۴ مستقر روی ارتفاعات «تمکلان بو» و «ژالوآب»؛ خط دفاعی تیپ چهارم لشکر ۲۱ حمزه روی تپه‌های رضآباد و حوالی باغ کشاورزی، شرق هرمزآباد و شوهان به سمت سه راه ملکشاهی؛ در جنوب از حوالی تقاطع جاده مهران – دهلران به سمت ارتفاعات «آبزیادی» و کوه «تونل» و در غرب به تپه‌های مرزی «قلاویزان» و آبزیادی محدود می‌شد.
انهدام قوای دشمن و بیرون راندن او از مناطق اشغالی، آزادسازی شهر مخروبه مهران و روستاهای حومه آن از جمله هرمز آباد، سیدحسن، بهین بهروزان، منصورآباد، فیروزآباد و بهرام آباد، تصرف تپه‌های مرزی قلاویزان، آبزیادی، کوه تونل و چکه موسی از رشته‌حمرین واقع در غرب مهران و تسلط بر معبر زرباطیه مهران، سهولت تردد در جاده‌های صالح آباد – مهران – دهلران و برعکس و آزادسازی مهران از مهم‌ترین اهداف عملیات بود. طی ۱۰ روز نبرد اطراف مهران، این نتایج به دست آمد:
آزادی حدود ۱۷۵ کیلومتر از خاک ایران و عراق، آزادسازی جاده‌های مهران – دهلران و مهران – ایلام، آزادسازی شهر مهران و توابع آن، آزادسازی ارتفاعات مهم و حساس قلاویزان، آبزیادی، چکه موسی، چکه قمر و کوه تونل در سه حمرین، پاسگاه‌های مرزی گرمیشه و آبزیادی و استقرار روی آن که با در دست داشتن این عقبه نیروهای دشمن در غرب قلاویزان و دو حوالی زرباطیه و بدره در شمال مهران زیر دید کل نیروهای خودی قرار گرفت. قابل توجه است که زمین‌های آزاد شده خیلی بیشتر از منطقه مورد نظر در طرح عملیات بود.

عملیات محدود دیگری مثل کربلای ۲ و ۳ را هم انجام داد اما بعد از عملیات کربلای ۴ بود که دیگر اثری از این استراتژی عراق باقی نماند چون دشمن می‌خواست از حملات بزرگ سالانه ایران ممانعت به عمل آورد و وقتی دید ایران کربلای ۴ و دو هفته بعد کربلای ۵ را انجام داد دیگر آخرین میخ به تابوت استراتژی دفاع متحرک نواخت‌شد.

		۳	۹	۱	
	۴	۸			
					۲
			۳	۱	۹
	۵		۳		
			۲		۱
۸	۱			۲	
		۹	۱		
					۴
			۶		
۹		۴		۷	۲

جدول سودوکو

ارقام ۹تا ۹ را طوری قرار دهید که

در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک‌سه‌درسه فقط یک‌بار به کار روند.

جدول کلمات متقاطع

پاسخ جدول شماره ۶۷۸۷

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۱	ز	ه	ز	ا	ز	ه	ز	ا	ن	ش	ن	ا	ه	ت	ز
۲	ر	ا	ی	ا	ن	ا	م	ه	ا	ح	ن	ز	ر	ب	
۳	ز	د	ر	ج	س	ن	ا	م	ز	د	ر	ب	ا	ط	
۴	ا	ف	د	ا	ر	ی	ب	ی	ا	م	ف	ا	ط		
۵	ی	ا	ن	ک	ی	ا	م	ز	د	ا	ر	ج	س	ن	ا
۶	م	ت	ا	ن	م	ز	د	ا	ر	ج	س	ن	ا	م	ز
۷	خ	ب	ا	ی	ک	و	ت	ف	ا	ل	خ	ب			
۸	و	ا	ن	ی	ر	م	ز	ا	ح	ن	ز	ر	ب		
۹	و	ا	ن	ی	ر	م	ز	ا	ح	ن	ز	ر	ب		
۱۰	ا	ی	م	ا	م	ج	م	ت	م	ب	م	ج	م	ا	م
۱۱	ا	ی	ل	ل	ل	ل	ر	ل	ع	ا	م	ف	م	ش	
۱۲	ن	ی	ن	ب	ن	ا	ن	ا	م	ر	ا	م	ف	ا	ر
۱۳	ن	ی	ن	ب	ن	ا	ن	ا	م	ر	ا	م	ف	ا	ر
۱۴	ا	ف	ر	م	ز	د	ا	ر	ج	س	ن	ا	م	ز	
۱۵	ه	د	ل	ی	ب	ر	د	ر	ب	س	ب	ا	م	ر	ا

از راست به چپ

۱-۱ از امراض ربوی - کتایه‌از شم‌ساری است
۲- اندازه‌گیری با متر - موشک معروف - چاه جهنمی
۳- کفش روسی - کلاف سرد گرم اقتصاد ما - صمغ سرخ
۴- اتحادیه فوتبال اروپا - ماه سرد - دوره‌ها
۵- اتمسفر - مجازا به معنای نامرتب - الکتریکی
۶- خوشگذرانی - پوست درخت خرما - بی‌غل و غش - تکرار ش نام چاهی مقدس در کنار کعبه است
۷- اتومبیل ایتالیایی - پارچه کشیاف - شش
۸- وزیر خارجه اسبق امریکا - کشوری در شکم افریقای جنوبی - نام جدید شهر بارفروش
۹- آفرینش - بخشی از ساختمان که روی زیرینا ساخته می‌شود- مهلت دادن
۱۰- همراه ناله - سال ۳۶۵ روزه - واحد شمارش مغازه - خرید و فروش
۱۱- شلتوک - ترازو - حرف انتخاب
۱۲- ظرف آب سربازان - شیره انگور - نویسنده آوای وحش
۱۳- لوله غذا- ماهووم - کیوت‌ر دشتی
۱۴- شکاف سر قلم - فیلم دسیکا - آسمانی
۱۵- ورزشگاه خانگی تیم منچستر یونایتد - وسیله‌ای برای تخلیه ترشحات در انواع جراحی‌ها

از بالا به پایین

۱- فقیه آل محمد - نئی در موسیقی
۲- پوشاندن - خانه جغد - کتاب رضا امیرخانی
۳- تشکر فرانسوی - رایج و متداول - زردک صحرایی
۴- پیامبر صبور - قومی که درخت می‌پرستیدند - کتلت
۵- ماتیک - رنگ خاکستری با ته رنگ آبی - همسر امام حسن(ع) - بانگ قمری
۶- آراپه - پیامبری که از دریا گذشت - همنشین گل
۷- ایستگاه قطار - آسمان بی‌بر - سنگ طلق
۸- برزه آهن - ریسمان - محزون
۹- برنده نوبل ادبیات در سال ۱۹۹۵ میلادی - بخشی از معدنه ششخوار کنندگان - نام کوچک تولستوی
۱۰- نظر انتخاباتی - مرکز آذربایجان - همیشگی
۱۱- تکرار القیای خوردنی - زبان شبه‌قاره - ماه وسط پاییز - آب‌بند
۱۲- لازم‌ه دفع بلا - آوای درشت - همنشین
۱۳- کشور کمونیستی فروپاشیده شده - دیرنشین - سمبل
۱۴- نوعی پارچه قیمتی - نعمتی که شکرش پاکدماهی است - زادگاه حضرت ابراهیم
۱۵- برج کج - از صفات پیامبر اعظم اشاره شده در آیه ۱۰۷ سوره انبیاء(«وَما اُرْسَلناکَ الا…»)